

KRITIKA I BIBLIOGRAFIJA

ANTONII BACCI *Lexicon eorum vocabulorum, quae difficilium Latine redduntur*, editio tertia, Romae, Societas libraria „Studium“, 1955, pp. XII—712, L. 4.000.

Prvo izdanje Bacci-jeva talijansko-latinskog rječnika izašlo je god. 1944. Ovo treće izdanje povećano je za oko 3.000 riječi. Kako se vidi iz samog naslova, pisac se ograničio na one talijanske i međunarodne riječi, koje se, po njegovu mišljenju, teže daju izraziti latinskim jezikom. Zato ćemo tu naći latinskim jezikom izražene brojne pojmove iz modernog života, osobito međunarodne tuđice, na pr. bar — *thermopolium*, dessert — *secunda mensa*, lunch — *jentaculum*, menu — *escarum ordo*, cigareta — *tabaci fistula*, opereta — *festivum drama musicum*, football — *folllis pedumque ludus*, autostrada — *autoraedarum via*, radar — *radioelectricum instrumentum praemonens*, harakiri — *mors japonico more sibi conscita*. Neizbježiva je neprilika, da se jedan dio takvih riječi može u latinskom izraziti samo opisivanjem.

Znatan dio tog rječnika zapremaju riječi grčkog podrijetla, osobito s područja medicine. Za jedne od njih Bacci daje adekvatan latinski prijevod (često opisivanjem), a druge kao nezamjenjive samo tumači na talijanskom jeziku. Iz prve skupine navodim tri primjera: arterioskleroza — *venarum duritia*, endokarditis — *interior cordis inflammatio*, apepsija — *cibi concoctionis difficultas*. Za sve riječi grčkog podrijetla pisac daje etimološko tumačenje.

Dobro su zastupani i izrazi iz moderne tehnike, kao: armirani beton, neboder, filobus, helikopter, torpeda, radio, megafon, televizija i dr. Pisac navodi i najvažnije izraze iz društvenog i političkog života, na pr. sindikat, socijalizam, komunizam, marxizam, kolhoz, sovhoz, parlament, nacionalizam, imperijalizam, klerikalizam i sl.

Za istu riječ redovno nalazimo više latinskih varijanata. Pritom pisac navodi rječnike onih autora, kojima se poslužio. Najčešće, dakako, citira talijansko-latinske rječnike (*Vallauri, Mariano, Luciano* i dr.). Latinske izraze ponajviše uzima iz klasičnog latiniteta navodeći latinskog pisca i djelo, odakle je pojedini izraz uzet. Neke su riječi obrađene u duljim člancima, na pr. aeroplan, bomba, željeznica, fotografija, elektricitet, štampa.

Ima i opravdanih prigovora. Tako se, na primjer, već po izboru riječi, kojima pisac prevodi izraze kao *socijalizam, komunizam* i sl., može jasno uočiti, da im je idejno nesklon. To, ustalom, ne iznenađuje, jer je Bacci „ab epistulis Pontificis Maximi ad Principes“ i jer prijevod navedenih riječi često uzima iz *Acta Leonis*. Latinski prijevod za roman (tal. romanzo) *fabula amatoria* ili *fabula Milesia* nije nipošto adekvatan. On bi u najboljem slučaju mogao poslužiti za ljubavni roman, ali ne za ostale vrste romana. No to su pojedinosti. S obzirom na izbor riječi, za koje daje latinski prijevod, Bacci-jev rječnik može korisno poslužiti kao nadopuna drugim rječnicima, koji se ne upuštaju u prevođenje modernih riječi.

Svoj *Lexicon* izdao je pisac kao I. dio djela *Varia latinitatis scripta*, kojemu je II. dio: *Inscriptiones, orationes, epistulae*. U tom drugom dijelu daje primjere praktičke upotrebe građe iznijete u svom rječniku.

V. Gortan, Zagreb.